SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Sametinget er en nasjonal folkevalgt forsamling for samene i Norge. Sametinget forvalter 35 millioner kroner til næringsutvikling. Det er satt et eget mål for primæringene. Målet for primærnæringene er å bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder.
Sametinget vil blant annet

- Øke lønnsomheten i primærnæringene
- Ha flere nyetableringer i primærnæringene
- Ha flere kvinnelige næringsutøvere i reindriften og jordbruket
- Få ned tapstallene i saue- og reindrifta som rovvilt forårsaker

Sametinget kan gi tilskudd til

- Nyetableringer og omfattende bruksutbygginger
    - Maks kr 600.000 eller 35 % av kostnadsoverslaget
- Kjøp av statlige melkekvoter ved etablering eller overtakelse
    - Maks kr 100.000 og inntil kr 1,- pr liter

Sametinget har avgrenset støtten til utvalgte kommuner i Troms – virkeområdet finner du på vår hjemmeside www.sametinget.no
Der finner du også søknadsskjemaer og veiledning.
Nærmere opplysninger får du hos Sámediggi/Sametinget,
Ávjovárgeaidnu 50,
9730 Kárášjohka – Karasjok eller telefon 78474000

Innholdsoversikt

Lederen 3
Program for jubileumsmarkeringa og fellesårsmøtet i Troms og Nordland 5
Tillitsvalgte (etter årsmøtet februar 2012) 8
Andre valgte/oppnevnte ombud 9
Styrets virksomhet 10
Regnskap 14
Revisjonsrapport 15
Budsjett 2013 16
Fylkesårsmøtet 18
Jordbruksopprøret 24
Skitsommarn 26
Rullering av Regionalt miljøprogram (RMP) 27
Høstsamlinga 28
Tromsøysund best 31
Valgkomiteens innstilling 32
Lokallagene i TBS (oppdatert februar 2013) 33

"Det blir stadig tydeligere for oss at dyrka jord er en av de viktigste ressursene verden har. Å ta vare på denne ressursen, og bruke den på økologisk forsvarlig vis, er et svært viktig arbeid for kommende generasjoner".

Kong Harald

Lederen

Hva er det å være bonde?

Da Troms Bonde- og Småbrukarlag hadde stand på utdanningsmessa i Balsfjord i februar, viste vi fram litt av alt det hverdagen kan by på: En bonde er ikke bare en som melker kyr og kjører møkk, men er også litt sykepleier, litt elektriker, litt botaniker, litt økonom, litt omsorgsarbeider, litt rørlegger, litt… ja, dere vet nå sjøl! Og mens diskusjonen går om hva som er verdens eldste yrke, kan vi være rimelig sikker på at å være bonde er ***verdens mest allsidige yrke****!*

Ikke nok med det, vi har også fantastiske muligheter til å påvirke vår egen hverdag! Riktignok må dyra stelles til nogenlunde fastsatt tid, og graset må høstes før det er avstådd, men mye kan likevel tilpasses dagsformen og turværet. Og tenk på de litt mer langsiktige tingene: Hvilke dyr vil du avle videre på og hvorfor? Vil du legge om noe eng til grønnsaksland eller prøve nye engvekster? Vil du utvide drifta med Inn på Tunet, lære deg videreforedling og salg av hestekjøtt, innrede låven til selskapslokaler eller tilby brøyting og vedhogst til naboene? ***Mulighetene er uendelige****, og det er opp til hver enkelt av oss å velge hvordan vi vil drive bedriften vår, utifra våre egne og gårdens ressurser. Hvor mange andre arbeidsplasser kan tilby noe liknende?*

«Men det ligger så mange føringer på landbruket,» sier noen. «Vi er underlagt regler og kvoter og pristak og jegvetikkehva.» Jada, det er vi. Vi er også velsigna med trafikkregler og skoleplikt og passkontroll og bensinavgift. Ikke alt virker like gunstig ved første øyekast. Enkelte detaljer kan virke hinsides all fornuft også ved

nærmere ettersyn. Da er det vår oppgave å si ifra, forklare saken sett fra fjøsdøra, og gjøre vårt beste for å forandre på det som slår feil ut. Vi har plikt til å ta tak på en ordentlig måte, og igjen har vi ***mulighet*** *til å påvirke vår egen hverdag!*

Kommuneplan, landbruksmelding, fylkesplan for landbruk, jordbruksforhandling, stortingsvalg - det er mange områder å engasjere seg på, mange muligheter for påvirkning. Bonde- og Småbrukarlaget er representert i massevis av slike sammenhenger, både på lands-, fylkes- og lokallagsplan.

Men det er også viktig å være god i det vi gjør til daglig: Om gården er liten eller stor, skal vi være stolte av det vi driver med! Matproduksjon er verdens viktigste jobb, og vi skal vise både naboene våre og alle andre at vi leverer sunne og gode varer! I en verden hvor en milliard mennesker sulter, og hvor stadig mer av maten er genmodifisert eller smekkfull av kjemikalier, skal vi bidra til at maten vi spiser her i landet ikke forsterker problemene, men heller er en del av løsninga: Vi skal produsere ***norsk mat – på norske ressurser – over hele landet!*** *Til det trenger vi levende gårdsbruk nær sagt overalt. Vi trenger fjøs med tilgjengelige beitearealer, og de flotte utmarksbeitene våre trenger en fjøs i nærheta... Vi trenger folk i husan, folk som ser det likt å ta vare på de litt mindre jordstykkene også, ikke bare de store flate teigene. Vi trenger naboer og skole og nærbutikk. Vi trenger levende gårdsbruk i levende bygder - i hele landet, og ikke minst her i Troms! Hvilke* ***muligheter*** *ser du for ditt bruk og for di bygd? Hvordan kan du påvirke hverdagen din - på kort og lang sikt?*

Vi har starta på et spennende år, fullt av muligheter. Jeg gleder meg til årsmøtet og til mange andre treffpunkter gjennom året, der vi kan inspirere hverandre til å bli enda bedre og stoltere bønder og småbrukere!

Margrethe

Program for jubileumsmarkeringa og fellesårsmøtet i Troms og Nordland

Fauske hotell

Fredag 8. mars

1400 **Befaring på Bådsvik gård**
Anne Ingebrigtsen og Svein Roger Bådsvik forteller om erfaringene med å skape ny næringsaktivitet på gården.

1615 **Åpningstale**
Margrethe Wikran, leder i Troms Bonde- og Småbrukarlag

1630 **Hvorfor bør vi ikke kjøpe all maten fra Afrika?**
Aksel Nærstad, utviklingspolitisk seniorrådgiver i Utviklingsfondet

1650 **AS eller SA? Samvirke som bedriftsorganiserin**
Atle Janssen, daglig leder, og styreleder i Bygdeservice Norge

1800 **Likestilling, demokrati og deltakelse**
Markering av Stemmerettsjubileet. Foredrag og dialogarbeid

2000 **Middag** **Dansekurs**

Lørdag 9. mars

0840 **Registrering før møtestart**
0900 **Åpning**

0930 ***Ungdom, rekruttering og framtid for norsk landbruk***

Innledning Terje Nystabakk, leder i Nordland Bonde- og Småbrukarlag

Overlevelsesstrategier for bygda
Steinar Hansen, geriljautvalget i Nordland Bonde- og Småbrukarlag
Tanker om samvirke 2050
Anne Maren Wasmuth, styremedlem i Tine, nestleder i region nord
Hvem skal fø dessertgenerasjonen?
Rakel Nystabakk, leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlags ungdomsutvalg

1045 Pause
1105 **Framtida for norsk landbruk**
Merete Furuberg, leder i Norsk Bonde og Småbrukarlag

Paneldebatt rundt ungdom, rekruttering og framtid

1200 Lunsj
1300 ***Brennende hjerter***
En dialog med Gerd Liv Valla
1345 ***Matnyttig mobilisering - mer lokalmat***

Smådriftsfordeler i lokalmatproduksjonen
Odd Hagen, Hongset Røye
Jeg vil ha mer lokalmat i butikkhylla vår
Johnny Lorentzen, etablerer av Lokalmatbutikken i Brønnøysund
Lokalmatdebatt
1445 Pause

Jubileumsprogram Bonde- og Småbrukarlaget gjennom 100 år
1500 **Guidet omvisning på Fauske bygdetun**
1610 Kaffepause
1630 **Organisasjonens første historie,**
et møte med mennesker og makt v/Birte Lykkegaard
1615 Pause
1700 **Kvinners verdier og kunnskap i småbrukerhistorien**
Arna Meisfjord, styreleder i Kvinneuniversitetet i Norden

1800 Innkomne saker/uttalelser

2000 ***Jubileumsmiddag***
Kjøkkensjef Håkon Moen på Fauske hotell har komponert en lokalmatmeny med smaksopplevelser som strekker seg fra Helgeland til Lofoten. Kvelden krydres med sang, dans og heidundrende feiring.

Søndag 10. mars

0900 Separat fylkesårsmøte – Troms BS

Konstituering
Årsmelding 2012
Regnskap 2012
Arbeidsplan og budsjett 2013

Valg av
- leder
- 2 styremedlemmer
- nestleder blant styremedlemmene
- 3 varam. til styret
- 2 revisorer
- medlem og varamedlem til representantskapet i NBS
- nytt medlem til valgkomitéen

1100 Felles uttalelser og avslutning
1200 Lunsj

Vil du motta informasjon fra TBS.
Har du registrert din e-postadresse hos oss. Send til troms@smabrukarlaget.no
Gjør det i dag.

Troms Bonde- og Småbrukarlags
Årsmelding 2012

Tillitsvalgte (etter årsmøtet februar 2012)

Styret:

Leder	**Margrethe Wikran**	Tromsøysund
Nestleder	**Berit Nikolaisen**	Dyrøy
Styremedlem	**Oddvar Olavsen**	Balsfjord
Styremedlem	**Chris Dybvad**	Nordreisa
Styremedlem	**Heidi Elvebo**	Balsfjord
1. varamedlem	**Ragnhild Elvestad**	Nordreisa
2. varamedlem	**Trond Inge Vebostad**	Kvæfjord
3. varamedlem	**Renathe Andreassen**	Balsfjord

Ansvarlig for saker som angår likeverd mellom kjønnene har
vært Berit Nikolaisen og ansvarlig for studieaktivitet Chris Dybvad.
Sistnevnte er også fylkeslagets ungdomskontakt.

For postadresser, e-postadresser, telefon/mobilnummer
- se egen adresseliste bakerst i årsmeldinga.

Valgkomité:

Per Arne Slettmo	(leder)	Balsfjord
Tove Olsen		Målselv
Tone Pettersen		Dyrøy

Revisorer:

Asbjørn Gressmyr	Ullsfjord
Inge Larsen	Ullsfjord

Representantskapet i NBS:

Margrethe Wikran	Tromsøysund
Berit Nikolaisen	Dyrøy

Andre valgte/oppnevnte ombud

Styret for Troms landbruksfaglig senter:		**Berit Nikolaisen**
	vara:	**Ragnhild Elvestad**
Nordnorsk landbruksråd:		**Margrethe Wikran**
Kompetansesenteret for geit:		**Ivar Jørgensen**
Regional landbruksplan	*- styringsgruppa:*	**Margrethe Wikran**
	- referansegruppa:	**Chris Dybvad**
Styret i studieforbundet Natur og Miljø:		**Per Arne Slettmo**
Arktisk landbruk – utviklingsprogrammet:		**Margrethe Wikran**
Medlem i faggruppe KIL:		**Tor Odin Kjosvatn**
Styret i Troms landbruksselskap	*medl:*	**Anders Eilertsen**
	varamedl:	**Oddvar Olavsen**
Ungdomsrepresentant på NBS-landsmøtet:		**Ragnhild Elvestad**
Styret i Landbrukets HMS (fra 2013):		**Berit Nikolaisen**

Formålsparagrafen til Troms Bonde- og Småbrukarlag:

Troms Bonde- og Småbrukarlag er en faglig og næringspolitisk organisasjon, med det til formål å fremme jordbruksbefolkningens faglige, kulturelle, sosiale og økonomiske interesser.

Organisasjonen skal på alle områder arbeide for å skape gode og likeverdige vilkår for alle i jordbruket, ta aktivt del i oppgaver som fremmer trivsel i lokalsamfunnet, og arbeide for økt oppslutning om samvirke i kjøp og salg.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er partipolitisk nøytral og uavhengig.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er tilsluttet Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Styrets virksomhet

I 2012 har det vært 4 møter i fylkesstyret. Protokollen viser 53 saker og en mengde referat- og orienteringssaker.
Av aktiviteten i meldingsåret, er det tre saker som peker seg ut. Først et fylkesårsmøte i februar med hovedfokus på det positive i landbruket. Deretter bruddet i jordbruksforhandlingene som avstedkom diverse aksjonering. Og ikke minst ei flott og faglig god høstsamling i Lyngen. Margrethe, Berit, Chris, Trond Inge og Ragnhild har representert laget på en rekke møter og vi har deltatt på utdanningsmesser i fylket og på landbruksdagan (i Balsfjord).

Noen stikkord fra møteprotokoll og elektronisk postliste:

Sonegrenser
Innspill til jordbruksforhandlingene
BU-strategier
Nedleggelser av geitbruk
Innspill til fylkeskommunen foran jordbruksforhandlingene
Landbruksdagan i Balsfjord
Regional strategi – arktisk landbruk
Utdanningsmesser
Søknad om støtte fra 4H
Fylkesårsmøte Oteren
Nedleggelse/flytting av Thulefjord
Jordbruksopprøret
Troms landbruksselskap
Flommen i Indre Troms
Kveøydagan
NBS 2013
Arbeidsplan
Grønt reiseliv
Debattmøte landbruksmeldinga
75-års jubileum Lyngen BS
Slipp oss til
Investeringstiltak i beiteområder – høring
Ungdomsseminar NBS
Nordnorsk landbruksråd
Regionmøte Tine

Annonse Nortura

Melk i Troms
Oppfølging «sovende» lokallag
Rullering av RMP
Ungdomskontingent i Troms
Forskningsfondet for landbruket i Troms og Finnmark
Smaken av hele Norge
Supergrisen UB
Avregningspris Nord Norge – Nortura
Regional plan for landbruket i Troms
Møte med avgangselevene på Gibostad
Fagsamling geit Tromsø
Hurtigruteseminar Bioforsk
Fjøsåpning Ryvoll
Geitmelkkvota 2013
Forskrift FKT
Høstsamling i TBS
Valgnemnd NBS
Nordnorsk landbruksråd
Landsmøtet i NBS/Ungdomsutsending fra Troms
Representantskaps/fylkesledermøter i NBS
Fylkesårsmøte 2013 – jubileumsplanlegging

En annen stor hendelse i 2012 var storflommen i midten av juli. Den rammet i hovedsak Målselv, men litt også i nabo-kommunene. Flommen rammet nesten 100 gårdsbruk i større og mindre grad. For noen var skadene helt katastrofale.
I etterkant var det en rekke møter og befaringer. Øyvind Tollefsen som selv mistet mye jord, representerte Småbrukarlaget i flere sammenhenger. Blant annet på et seminar som NBS holdt i Oslo. Der var det ikke minst fokus på matjordas verdi og på NVE sin rolle i flomforebyggende arbeid.

I desember inviterte styret alle lokallagslederne til et fellesmøte for å diskutere opplegget for jubileumsfeiringa i Troms og hvilke lokale aktiviteter som er gjennomførbare. Samtidig ble det orientert om fylkesårsmøtet og landsmøtet i 2013.

Annonse

Lyngen Rør
Troms skogselskap
Øverbygd elektro

Regnskap

		2010	2011	2012
3001	Medlemskontingent	83 962	80 600	76 472
3003	Tilskott sekretær	25 000	25 000	25 000
3004	Tilskott Gjensidige	11 522	10 143	8 440
3005	Inntekter møte/kurs	69 557	73 079	48 046
3010	Andre inntekter	0	600	0
3021	Annonseinntekter	14 600	11 000	14 700
SUM	**DRIFTSINNTEKTER**	**204 641**	**200 422**	**172 658**
5010	Lønninger inkl. ferie	46 000	57 000	46 000
5110	Styrets møteutgifter	3 360	3 546	3 730
5112	Årsmelding	15 660	11 800	11 788
5115	Årsmøte	49 733	67 988	44 653
5130	Andre møte/reiseutgifter	43 965	30 080	57 818
5210	Tele- og datakostnader	10 760	17 339	11 981
5220	Kontorutgifter	15 927	1 879	3 012
5230	Porto	3 554	5 950	2 900
5240	Bankgebyr	117	99	99
5290	Abonnement/litteratur	5 470	3 614	8 009
5410	Arbeidsgiveravgift	2 346	2 907	2 346
7210	Kontingenter/avgifter	800	1 000	0
7550	Gaver	0	2 176	3 577
7710	Annonseutgifter	1 134	850	0
SUM	**DRIFTSKOSTNADER**	**198 827**	**206 228**	**195 913**
D R I F T S R E S U L T A T		5 814	- 5 806	- 23 255
8010	Renteinntekter	52	75	31
Å R S R E S U L T A T		**5 866**	**- 5 731**	**- 23 224**

Balanse

EIENDELER

		2010	2011	2012
1250	Stiftelse 4 H	0	3 000	3 000
1579	Andre kortsiktige fordr	7 500	0	0
1030	Bankinnskudd	44 803	43 572	36 348
Sum eiendeler		**52 303**	**46 572**	**39 348**

GJELD OG EGENKAPITAL

2050	Egenkapital	46 737	52 303	46 572
Saldo årsresultat		5 866	- 5 866	- 23 224
Sum egenkapital		**52 303**	**46 572**	**23 348**
Kortsiktig gjeld				16 000
SUM GJELD/EGENKAPITAL		**52 303**	**46 572**	**39 348**

Revisjonsrapport

Regnskapet for Troms Bonde- og Småbrukarlag har vært fremlagt for revisjon. Regnskapsperioden følger kalenderåret og det er postert 79 bilag.

Revisjonen har ingen kommentarer til regnskapet og kan anbefale det overfor årsmøtet som lagets rette regnskap for 2012.

Kjosvatn 13.02.2013

Asbjørn Gressmyr (sign.) Inge Larsen (sign)

Budsjett 2013

(forslag)	Budsjett 2012	Resultat 2012	Budsjett 2013
Inntekter			
Medlemskontingent	80 000	76 472	80 000
Tilskudd sekretær NBS	25 000	25 000	25 000
Tilskudd Gjensidige	10 000	8 440	9 000
Annonser årsmelding	13 000	14 700	20 600
Andre inntekter	52 000	48 077	45 400
SUM inntekter	**180 000**	**172 689**	**180 000**
Utgifter			
Lønnskostnader	60.000	48 346	40 000
Adm./kontor/tlf./porto/gebyr	25.000	17 992	20 000
Møter, egne og andres	74.000	106 201	93 000
Årsmelding	13.000	11 788	12 000
Andre kostnader	5.000	11 586	5 000
SUM utgifter	**180.000**	**195 913**	**170 000**
Resultat	0	- 23 224	10 000
	180.000	172 689	180 000

(Annonse Byggtakst)

(annonse tine)

Fylkesårsmøtet

De mange gode kvalitetene i bondens hverdag var et hovedtema på årsmøtet til Troms Bonde- og Småbrukarlag, som gikk av stabelen 17. og 18. februar på Lyngskroa i Storfjord. Flere "lykkelige bønder" fortalte at det er mye positivt en kan fokusere på i landbruket og i livet på bygda.

Vi hadde til og med engasjert en danseinstruktør som kom heilt fra Brasil (via Balsfjord) for å egge opp forsamlinga med litt heite rytmer og uvant kroppsarbeid. Det var god oppslutning om årsmøtet og særlig gledelig var det at rundt en fjerdedel av forsamlinga kunne klassifiseres under begrepet unge deltakere.

Andreia Albuqurque

Organisasjonsbygging.
Årsmøtet blei orientert om *alliansen ny landbrukspolitikk* – et viktig samarbeid mellom mange organisasjoner som har en del felles synspunkter om hva som er viktig for landbrukspolitikken fremover. Ungdomsutvalget i NBS deltar i denne alliansen. Å engasjere bredt for landbruk og matpolitikk er en viktig og fremtidsretta strategi. Organisatorisk nestleder i NBS, Lynn Hege Myrvang, gjestet møtet og vi hadde idémyldring om hva Småbrukarlaget vil og ikke vil og hvordan vi skal arbeide for å få til våre ønsker.

Oppmuntring. Roy Eilertsen fra *Oppmuntringstilsyne*t framkalte mye latter med sitt særdeles humoristiske foredrag under tittelen «Oppmuntring som virkemiddel». Han fortalte om alle de sprøe påfunn som bidro til å spre livsglede i hans lille heimbygd i Lofoten. Her har de blant annet et *sytometer* som kan måle nivået på sytinga i området. Dersom det overstiger et visst nivå, rykker det frivillige sytevesen inn i sytefeltet med nødvendige tiltak. I bygda der det aldri er aktuelt med underskriftskampanjer – der har de kun overskriftskampanjer.

(annonse fiskå)

Lykkelige bønder. Som fagorganisasjon for gårdbrukere er det vår jobb å stadig minne både myndigheter og samfunnet for øvrig om at de økonomiske vilkårene i jordbruket er for dårlige. Det er vår plikt å fremme jordbruksbefolkningas økonomiske interesser. Timelønna i jordbruket er lav og vi må hele tida bruke mye energi på å overbevise hvor viktig det er for samfunnet å forbedre avkastninga for oss som driver med matproduksjon.

I sum blir dette mye negativt fokus. I et større perspektiv har mange bønder og småbrukere en hverdag som andre vil oppfatte som en ren drømmetilværelse. Nettopp derfor valgte vi å bruke litt årsmøtetid til å snakke om alle de positive sidene ved å være gårdbruker.
På møtet hadde vi invitert noen unge ”lykkelige” bønder til å fortelle om de mange gode kvaliteter med en hverdag som bonde. Folk som følte at de hadde lyktes, levde et meiningsfylt liv og kanskje hadde fått realisert en drøm. De fortalte om gleden ved å se faktiske resultater av arbeidet sitt og om friheten det gir å kunne disponere tida si sjøl innafor visse grenser.

Elise Blixgård

NRK Nordnytt/radio syntes temaet var såpass interessant at de laga et direktesendt innslag fra møtet på ettermiddagssendinga – der blant annet Elise Blixgård fortalte om hvordan hun hadde forlatt bylivet i Tromsø til fordel for et geitbruk i Nordreisa, og selv opplevde mange positive sider med livet på landet.

Velkommen til bords. Den nye stortingsmeldinga om matpolitikken var et selvsagt tema på fylkes-årsmøtet. Fra næringskomiteen på Stortinget møtte Irene Lange Nordahl – og hun framsnakket de muligheter som ligger i meldinga. Særlig at det skal satses på den meirverdi som arktisk kvalitet kan skape. Finn-Arne Haugen fra Skog

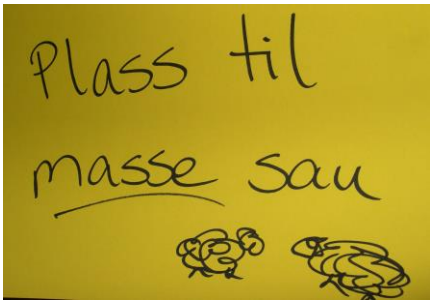

og landskap hadde o

(annonse Gjensidige og LHMS)

og Landskap hadde oppsiktsvekkende tall for beitebruk i Troms. Vårt fylke er det nest største lauvtrefylke i landet og uten tvil det fylket med mest ledig beiteareal av svært høg kvalitet. En regner med at under 20 % av beiteressursene i Troms utnyttes i dag og andelen er synkende med færre bruk, færre beitedyr og mer konsentrasjon av de gjenværende beitebrukerne. Arve Kleiven fra Fylkesmannen presenterte de forvaltningsfaglige utfordringene i stortingsmeldinga. Og leder for Nordnorsk landbruksråd, Bernt Skarstad, tok for seg det arktiske perspektivet som han mente var godt ivaretatt i meldinga. Alle de fire innlederne hadde egentlig mye positivt å bringe til torgs.

Nordnorsk nisjeproduksjon i Østfold?

Nortura har en viktig rolle for landbruks- og matpolitikken. Denne må de fylle også i Nord-Norge! Samvirket står sterkt i landsdelen, og en strategi for arktisk landbruk blir vanskelig uten samvirke som en aktiv pådriver. Det er derfor svært uheldig at Nortura ønsker å flytte Thulefjord fra Bodø til Østlandet.

Thulefjord er kjøttprodukt av høg kvalitet basert på nordnorske råvarer og mattradisjoner. Produktene har en tydelig nordnorsk identitet og god lønnsomhet.

Vi mener også at Nortura må legge bedre til rette for lokale nisjeprodusenter, slik at dette kan gi mangfold og lønnsomhet til glede for forbrukere og gårdbrukere.

Bøndene i Nord-Norge produserer verdens fineste lammekjøtt, og vi ønsker at landbrukssamvirket aktivt medvirker til at disse unike råvarene gir økt verdiskaping i landsdelen.

Uttalelser. Årsmøtet vedtok 4 uttalelser. Om arktisk landbruk, kjøttproduksjon på beiteressursene i Troms, om soneinndeling og om framtida for Thulefjord. Sistnevnte er en protest mot de planene Nortura hadde om å legge ned produksjonen av Thulefjord-produkter i Bodø og flytte virksomheten til Sarpsborg.

I ettertid vet vi at det endte med at Nortura stengte lokalene i Bodø. Selve Thulefjord-produksjonen ble flyttet til Målselv slik at en fremdeles kan bruke nordnorske råvarer. Mens en del av produksjonen (skjæring/pakking av pålegg) faktisk ble flyttet til Sarpsborg der Nortura har sitt sentrale anlegg for slik virksomhet. Det er muligens effektivt, men vi er i tvil om hvorvidt det bidrar positivt til Norturas omdømme.

(annonse felleskjøpet)

Jordbruksopprøret

***- Endelig har det skjedd, denne dagen har æ venta på i mange år*,** sa Anne Tove Moe Carstens da vi stod på Stortorget i Tromsø mandag 14. mai 2012. Da hadde vi nylig gjennomført et svært vellykka demonstrasjonstog den korte biten fra Domkirketrappa, i godt kompaniskap med Bondelaget. Aldri har bønder i Troms fått så mye medieoppmerksomhet – bildene fra «opptøyene» i Tromsø der en rundballe (staten) meide ned en rekke bønder på sin ferd gjennom Storgata, vises enda på TV-skjermene både på NRK og TV2. Over hele landet var det tilsvarende opplegg disse maidagene. Fra en traktorhenger i Harstad fremførte Berit Nikolaisen en sang der teksten antagelig ble komponert på stedet. Hennes appell var første nyhetsinnslag på dagsrevyen klokka 19 den kvelden. Senest på NRK sin nyhetskavalkade for 2012 så vi klipp av Berit som et av mange eksempel på det store jordbruksopprøret dette året.

Hvert år kommer Staten med et tilbud som ligger i grenseland for hva jordbruket kan lokkes til forhandlingsbordet med. Så plusses det på noen forhandlingskroner som det er vanskelig å si nei takk til og dermed er vi fanget på limpinnen. For begge faglagene, men særlig for Bondelaget har det vært svært vanskelig å bryte med ei regjering der Senterpartiet sitter med landbruksstatsråden.
Men det er fire finansministere i dagens rødgrønne regjering. Og de skal selvfølgelig spare på utgiftene, også til et allerede underfinansiert landbruk. Derfor driver de denne leken med jordbruksbefolkninga og når sant skal sies lykkes de de aller fleste ganger. Men ikke i år.

Staten bomma på hvor de skulle legge lista for å lokke bonde-organisasjonene til forhandlingsbordet. Tilbudet var så elendig at verken Norsk Bonde- og Småbrukarlag eller Norges Bondelag så noen vits i å innlede forhandlinger. Dette er historisk.

Påplussinga av budsjettmidler i statens tilbud var under 300 millioner,

altså mindre enn det som kan forventes som ordinær indeksregulering av satsene.

At landbruksministeren og ledelsen i Senterpartiet rykket ut for å forsvare tilbudet og fremstilte det som dumt av bondeorganisasjonene å ikke ville forhandle, provoserte mange bønder ekstra sterkt.

Mange gårdbrukere er medlemmer og støttespillere til nettopp Senterpartiet og følte seg svikta av partiet. Samtidig er selvsagt de fleste klar over at det er hos toppledelsen i Arbeiderpartiet det skorter på innsikt i jordbrukets økonomiske situasjon, og på viljen til å gi jordbruksbefolkninga anstendige inntektsvilkår.

TA ANSVAR GLOBALT
- PRODUSER MATEN LOKALT

KULTURLANDSKAP KAN IKKE IMPORTERES

HVEM VIL OVERTA ET RASERT LANDBRUK

FÆRRE GÅRDSBRUK
- MINDRE NORSK MAT

NÅ MÅ STORTINGET TA ANSVAR

HEL JOBB - HALV INNTEKT

HVOR BLE DET AV INNTEKTSLØFTET

REGJERINGA FRASKRIVER SEG ANSVAR FOR NORSK MATPRODUKSJON

Noen av parolene fra markeringa i Tromsø

Det var trist at årets jordbruksoppgjør fører til at de fleste bønder vil gå et år med liten eller ingen intektsvekst i møte. Det gledelige er at jordbruket i 2012 sto samlet. Begge organisasjonene satte ned foten samtidig.

Etter bruddet var ansvaret plassert hos Stortinget. Men regjeringa har flertall i Stortinget og de rødgrønne representantene var lydige – ingen av dem tok til ordet for å endre et eneste komma i statens utgangstilbud til jordbruket.

I etterkant av jordbruksoppgjøret har det imidlertid skjedd noe som kan være av stor betydning og i sær for de som er volumprodusenter. Til sterk protest fra høyresida, EU/Danmark og TV2, skal det innføres et nytt tollregime på en del kjøtt og melkeprodukter. Dette vil føre til at det i framtida vil bli mindre konkurranse fra import, og prisene på norske råvarer kan økes.

Skitsommarn

Av Berit Nikolaisen

Sommeren 2012 ble særdeles kald og våt, og mange bønder opplevde samme avlingssvikt som i 2010.
Indre Troms ble i tillegg rammet av en hundreårs-flom da mye regn kom samtidig som stor snøsmelting. TV-bilder fra bl.a. Kirkesdalen lignet katastrofer vi ellers bare ser fra utlandet: Oversvømte områder, bortgravde veier og jorder, og folk som ble berget med helikopter.
Politikere valfartet, og det ble mye møter og tautrekking om midler.
Vår egen Øyvind Tollefsen som selv fikk mye ødelagt, var tidlig ute og forlangte at regelverket måtte forandres. For det første måtte det bli slutt på at man trekker egenandel pr leiejord ved naturskade, dernest må NVE få andre føringer på hva de skal prioritere å sikre. Matjord regnes ikke som en verdifull ressurs og blir nedprioritert i dag.
Det kan se ut som Øyvind blir hørt. Men når det gjelder endring av regelverket med hensyn til avlingsskade, blir dette først tatt opp under jordbruksforhandlingene. Vi skal følge dette opp.
Det har tatt uholdbart lang tid før politikerne klarte å finne midler til å hjelpe bøndene og kommunene med opprydding etter flommen, men det ser ut til å ordne seg nå.
Problemet er hvis klimaendringene gjør at vi må regne med uår annenhver sommer. Regelverket er ikke tilpasset dette, så det må endres på.

(Annonse Tema – logo mm fra konvolutt)

Rullering av Regionalt miljøprogram (RMP)

Av Chris Dybvad.

Vi har i 2012 jobba mye med rullering av regionalt miljøprogram. RMP skal rulleres med jevne mellomrom. Den viktigste delen av RMP for oss bønder, er de regionale miljøtilskudda. I år har det vært ekstra mye omarbeiding av disse fordi ordningene skal tilpasses elektronisk søknad. Dermed kan vi fra 2013 søke regionale miljøtilskudd på internett, på samme måte som med produksjonstilskuddet.
RMP har vært på høring fram til 25. januar 2013, og Fylkesmannen holder nå på å innarbeide høringsinnspilla.
TBS kom med disse hovedinnvendingene:

- Høringa har en stor mangel i det at den ikke inneholder foreløpige satser.
- Store endringer i ordningene skaper usikkerhet blant bøndene.
- Et revidert RMP krever stor informasjonsinnsats.

I tillegg hadde vi mange innspill der vi prioriterer tilskudd til beiting og kulturlandskap. Vi har også måtte ta opp nedre grenser og tak på ordninger, der Fylkesmannens forslag har vært ganske ville.
Arbeidet med å prioritere ordninger med kulturlandskapsskjøtsel gjennom beiting, har vi jobba hardt med i hele prosessen. Vi har igjen ett møte der vi skal fastsette satser for de ulike ordningene. Vi vil jobbe hardt i innspurten, til beste for **alle** bønder i Troms.

De store, rasjonelle brukene ser ut til å ha jevnt over et betydelig økonomisk underskudd uten tilskudd

– sitat fra kjøtthueboka.

Driftsgranskningene viser at store bruk er minst like avhengige av overføringer fra det offentlige som mindre bruk.

Les mer i ***en nasjon av kjøtthuer***, der Espen Løkkeland-Stai og Svenn Arne Lie plukker sund en rekke myter om norsk matproduksjon.

Boka kan bestilles for kr 279 hos sekr.hedmark@smabrukarlaget.no
Vi har også noen eksemplarer i TBS for videresalg.

Høstsamlinga

Det var mange spennende innslag og mye å lære på høstsamlinga i Troms Bonde- og Småbrukarlag. Mest spesielt var nok foredraget om permakultur som bittesmåbruker Alf Pedersen framførte, godt supplert av sin livspartner Kjersti Jenssen. Både permakultur, samvirke, lokalmatsatsing og hundreårsmarkering førte til mye nyttig meningsutveksling.

Samvirke er et av fire satsingsområder når NBS skal markere sine 100 år i 2013. Mange bønder og småbrukere har et dobbeltsidig forhold til landbrukssamvirke. Vi kan være skeptiske og irriterte over mye av det som Samvirke foretar seg, vi er ofte svært negative til den kraftige sentraliseringa og de fleste føler manglende medlemsinnflytelse.

Som i Fjøsvisa til Hans Rotmo:

Samvirkeorganisasjonan e,
blidd tel førargelse
før folk og før fè,
det sentraliseres og
det legges ned,
det blir alder slut med det.

Samtidig er landbruket, særlig små bruk i distriktene, fullstendig avhengig av samvirke og solidaritet mellom bøndene. Og det er viktig for et landbruk over hele landet at Samvirke har ei solid stilling med en stor markedsandel.

NBS vil bruke jubileumsåret til å sette ekstra fokus på Samvirke gjennom prosjektet SAMVIRKE 2050. Samvirkeprosjektleder Renathe Svarte deltok på Troms Bonde- og Småbrukarlag si høstsamling på Svensby. Hun ønsker å bidra til mer kunnskap om samvirke, samt skape debatt om dagens og framtidas landbrukssamvirke.

Lokalmatsatsing. Kirsti Sollid deltok på høstsamlinga og fortalte om hele prosessen med å etablere Gourmet Lyngen. - *Dette er absolutt en risikosport*, sa hun og understreket at hun fremdeles ikke er hundre prosent sikker på at bedrifta har livets rett. Men det har vært mange positive tilbakemeldinger og etterspørselen allerede i første driftssesong har vært upåklagelig. Gourmet Lyngen bygger seg langsomt opp og har fått fotfeste blant annet i Coop-kjeden. De leverer til butikker i Tromsområdet, Finnmark og Østlandet.

Kirsti poengterte at de i prosessen har fått god støtte fra Innovasjon Norge, men de har også vært nødt til å forholde seg til betydelige krav fra finansieringsinstitusjonen.
De har brukt mye ressurser på markedsundersøkelser, på utvikling av bedriftsnavn, logo, markedsføringsmateriell, nettside osv.

Gourmet Lyngen baserer seg på lokalt råstoff og har godt samarbeid med bøndene i området. De deltar på matfestivaler og lignende arrangementer der de opplever stor anerkjennelse for sine produkter.
I september skal de være tilstede på Matstreif i Oslo, sammen med en del andre lokalmatprodusenter fra Troms. Med på laget er også matentusiast Jørn Hoel. På nyåret går turen til Grüne Woche i Berlin.

Permakultur (permanent/varig + kultur/agrikultur/dyrkning) betyr bærekraftig utvikling i praksis. Det betyr en tilværelse der vi bare høster av et naturlig overskudd og ikke forbruker av naturens ressurser.

Permakultur bygger på tre prisipper
1. Omsorg for naturen
2. Omsorg for mennesker
3. Rettferdig fordeling

Permakultur er et verktøy for bærekraftig utvikling, der en tar utgangspunkt i det eksisterende og har naturen med dens optimale løsninger som forbilde. Bill Mollison har utarbeidet en tolvpunkts liste for permakultur design.

På høstsamlinga i Lyngen fikk vi presentert en noe mer lokal variant av denne lista. Alf Roald Pedersen fra Myrvang gård ved Fjellfroskvatnet i Balsfjord doserte om permakulturens påvirkning på hans valg i daglige avgjørelser. Han ble godt supplert av sin engasjerte partner Kjersti Jenssen - og en del lett filosofiske diskusjoner oppsto rundt bordet.

Lyngenlandbruket. Even Kristiansen er jordbrukssjef i Lyngen. Han gav oss ei god orientering om landbruket i Lyngen.

I Lyngen er det fokus på å opprettholde et godt jordbruksmiljø og det skjer mye positivt i næringa. Det investeres mye på mange gårder og det er et større nydyrkingsprosjekt i full gang. Kommunen har fått kartlagt beiteressursene i utmarka og vårbeiteområder vernes aktivt i arealplansammenheng. Av saueholderne i kommunen er 25 med i

produsentsammenslutninga Lyngenlam, mens 5 er organisert gjennom Alpelam. På den måten oppnår de en merpris for lokal kvalitet på kjøttet.

Kommunen her oppretta ***Ressursgruppa for landbruket.*** Denne fungerer som et bindeledd mellom næringa og forvaltninga og alle de landbruksrelaterte organisasjonene i Lyngen er representert.

Even Kristiansen inviterte høstsamlinga i Småbrukarlaget til å delta på Landbruksdagan på Jægervatn (som Ressursgruppa for landbruket arrangerte) på lørdag. En lokal markedsdag med informasjon, demonstrasjon, salg, konkurranser og familiehygge. Det takket vi ja til, og småbrukarlagets Edmund Ribe og Ole-Anton Teigen vant ljåslått-tevlinga.

På fredagskvelden hadde vi et særdeles trivelig samvær i Sommarfjøsen på Solheim med quiz, masse sang og utveksling av livserfaring. Og vi fortærte langreist og etter hvert kuriøs mat - svidde sauskolta fra Voss (på vestnorsk kalt smalahove).

Fra Sommarfjøsen på Solheim. Bildet viser den enden av festbordet der mest livserfaring var samla. Fra venstre Anne Tove og Alf Moe Carstens, så vertskapet Ole-Anton Teigen og Magni Hunnålvatn. Lengst til høyre i bildet sitter tidligere TBS-leder, gründer og krumtapp i lokalmiljøet Inge Storsteinnes.

Tromsøysund best

Tromsøysund Bonde- og Småbrukarlag var best på studieaktivitet i 2012. Den lokale kursaktiviteten har stor betydning for Norsk Bonde- og Småbrukarlag, både for organisasjonen som helhet og for det enkelte medlem. I lokallaga har det i 2012 blitt holdt sju godkjente kurs. Dyrøy BS holdt kurs i *jordbruksforhandlingene* med seks deltakere. Tromsøysund BS holdt fire kurs i *jordbruksforhandlingene* og ett av hvert om *hest i psykiatrien* og *politisk arbeid og organisasjonsutvikling*. De hadde til sammen tretti deltakere på kursa. Tromsøysund BS fikk utbetalt 8.750 kr for studiearbeidet i 2012.
Det viser at studiearbeidet kan finansiere mye av lokallagsarbeidet, i tillegg til hovedformålet med skolering og levende lokallag.

Dersom dere ønsker å holde kurs om tema det ikke er studieplan for, kan vi hjelpe til med å lage ny studieplan. Bare ta kontakt! Vi ønsker også å få til opplæring i studiearbeid i forbindelse med fylkesårsmøtet i 2014. Ta kontakt hvis dere er interesserte! Vi vurderer også å holde kurs i organisasjonsutvikling hvis vi får nok deltakere. Til slutt vil vi gratulere Tromsøysund BS med å være best på studieaktivitet i 2012! La det være til inspirasjon for 2013!

Med ønske om et givende studieår, *Chris Dybvad*
studiekontakt

NBS 100.

21. juni 2013 er det 100 år siden **Norsk Smaabrukerforbund** blei stifta på *Eidsvold folkehøiskole.* (6 år senere skifta organisasjonen navn til Norsk Bonde- og Småbrukarlag).
Vi har tenkt å bruke denne anledninga til å skape oppmerksomhet rundt organisasjonen og det fremtidsfokuserte arbeidet som laget gjør. Både med sentrale tiltak og med aktiviteter rundt om i fylkene. Alt koster penger. NBS har mange ”velstående” medlemmer, ildsjeler og lokallag. Hvis alle bidrar med noen kroner til jubileumskontoen, har vi mer å rutte med når aktivitetskostnadene skal dekkes. Kanskje mange ”sovende” lokallag sitter på en del uvirksom kapital.
Flere lokallag, fylkeslag og enkeltpersoner har allerede bidratt og sendt pengene til konto **8101 28 72631**. Gjør det samme - alle bidrag er til god nytte.

Valgkomitéens innstilling

Innstilling fra valgkomitéen foran årsmøtet 2013
(årstallet i parentes angir første gang de ble valgt til verv i styret)

Leder	**Margrethe Wikran**	Tromsøysund	gjv (2009/2011)
Styremedlem	**Ragnhild Elvestad**	Nordreisa	ny (fra vara-2011)
Styremedlem	**Berit Nikolaisen**	Dyrøy	gjv (2006)

Styremedlem **Chris Dybvad**, Nordreisa og styremedlem **Heidi Elvebo**, Balsfjord, ble begge valgt for 2 år i 2012 og er ikke på valg.
Styremedlem Oddvar Olavsen og varamedlem Renate Andreassen har begge frasagt seg gjenvalg. Blant de fire styremedlemmene skal det velges en nestleder for ett år. Her foreslår valgkomitéen gjenvalg av **Berit Nikolaisen**.

Komitéen foreslår videre;

1. varamedlem	**Trond Inge Vebostad**	Kvæfjord	gjv (2001)
2. varamedlem	**Hege Bakken**	Tromsøysund	ny
3. varamedlem	**Stein Rognlund**	Målselv	ny
Revisorer:	**Inge Larsen,**	Ullsfjord	gjv (2003)
	Asbjørn Gressmyr	Ullsfjord	gjv (2005)
Representantskapet i NBS:		Medlem	leder
		Varamedlem	nestleder
Valgkomite:	**Per Arne Slettmo**	Balsfjord	(valgt for 3 år i 2010)
	Tove Olsen	Målselv	(valgt for 3 år i 2011)
	Tone Pettersen	Dyrøy	(valgt for 3 år i 2012)

Årsmøtet foreslår og velger nytt medlem til valgkomiteen etter Per Arne Slettmo som går ut etter 3 år.

-- --

Ragnhild Elvestad (21) ble valgt inn som 3. varamedlem til styret på årsmøtet i mars 2011. Året etter rykka ho opp til 1. varaplass. Nå foreslår valgkomitéen at hun skal inn på fast plass i styret.

Her avbilda sammen med en nær slektning, Olaug Bergset, som gikk ut av TBS-styret i 2012.

Generasjonsskiftet går sin gang i Småbrukarlaget.

Lokallagene i TBS (oppdatert februar 2013)

Ullsfjord	Asbjørn Gressmyr asgre@frisurf.no	Jøvikveien 241 9043 Jøvik	77 69 16 09 91 88 56 40
Balsfjord	Heidi Elvebo heidielvebo@yahoo.no	Skjæret 9050 Storsteinnes	 90 07 82 76
Lyngen	Ole-Anton Teigen teigen.ole@gmail.com	Solheim 9064 Svensby	 99 54 30 97
Nordreisa	Chris Dybvad chrisdybvad@hotmail.com	Tangen 9151 Storslett	 90 75 65 14
Tromsøysund	Gunnar Eilertsen k-eiler@online.no	Eidvegen 277 9100 Kvaløysletta	77 68 98 66 90 69 86 64
Dyrøy	Berit Nikolaisen beriniko@online.no	Vinje, Dyrøy 9311 Brøstabotn	77 18 71 86 95 87 97 84
Øvre Salangen	Tor Sæther	9350 Sjøvegan	77 17 31 78
e-post til laget:	Tomas.karl.Overvatn@salangen.kommune.no		
Målselv	Alf-Roald Pedersen alf@hattavarre.no	Fjellfroskvatn, 9334 Øverbygd	47 87 00 37
Kvæfjord	Axel Iffland axpalsa@online.no	Storjord 9475 Borkenes	 90 87 31 86
Senja	Håkon Ryvoll haak_ry@live.no	 9392 Stonglandseidet	77 85 32 49 93 87 59 96

Og noen flere nyttige adresser

Margrethe Wikran 93244599
Furuvegen 32
9057 Vikran margrewi@online.no

Norsk Bonde- og Småbrukarlag
0158 Oslo
Telefon 24148950
Faks 24148951
e-post post@smabrukarlaget.no
nettside www.smabrukarlaget.no